

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio I. De variis Regulis applicantibus Verbum Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

quata applicatio, seu determinatio: præser-
tim, si quis replicare veleret, quod in exemplis
secundæ classis non totam applicationem af-
signaverimus.

174. Igitur res sic contingit. Cogno-
scit intellectus motiva credibilitatis, quæ
suadent evidenter esse credibile, & creden-
dum mysterium e. g. incarnationis, seu dari
præceptum illud credendi propter auctorita-
tem DEI revelantis: hæc veritas movet vo-
luntatem ad parendum præcepto; unde ita:
imperat per piam affectionem actum fidei:
hoc voluntatis imperio determinatur intel-
lectus, ut elicit eum actum, nixum, non
motivis illis præviis, sed auctoritate, vel
testimonio DEI: sicut scilicet, quando quis
audit bibliopolam dicere, hunc librum esse
S. Augustini, nec habet ullam rationem du-
bitandi de veritate dicti, aliqua fide credit,
hunc librum esse S. Augustini: hac fide mi-
nor posita, applicatur, seu determinatur in-
tellectus, ut elicit fidem de rebus lectis fir-
miore, nixam dictis S. Augustini.

Dices. 2. Voluntas non potest imperare
intellectui firmorem assensum, quæm mere-
antur motiva præcedentia. Rep. neg. illa-
tum; potest enim omnino imperare firmo-
rem assensum, non quidem nixum moti-
vis illis præcedentibus, sed altiori moti-
vo testimonii Divini: quod enim volunta-
tas hoc possit, est certum ex Innocentio
XI. qui damnavit hanc 19. nam propostio-
nem: *Voluntas non potest efficere, ut assen-
sus fidei in se ipso sit magis firmus, quæm
mereatur pondus rationum ad assensum im-
pellentium.* Potest nempe voluntas æquè be-
ne determinare intellectum ad implendam
obligationem suam, quæm possit determina-
re alias potentias, aut se ipsum. Et qui-
dem voluntas tam prudenter potest imperare
adimplectionem præcepti fidei, quam
adimplectionem alterius cuiuslibet præcep-
ti sufficienter intimati, præsertim, cum
præceptum credendi, seu credentias fidei,
ut infra dicemus, sit evidens. videatur de
hac applicatione motivi Gormaz de virtut.
Theol. a. n. 788.

minibus reddatur credibile, DEUM hæc, vel
illa revelasse: hoc autem motivum est or-
dinariè prædictio ministri, ab Ecclesia mi-
ssi; sic enim ait S. Paulus ad Rom. 10. v. 14.
*Quomodo ergo invocabunt, in quem non cre-
diderunt? aut quomodo credent ei, quem nos
audierunt? quomodo autem audient sine
prædicante? quomodo verò prædicabunt, nij
mittantur?*

Jam verò auctoritas Ecclesiae, vel ejus
ministri, licet concedatur, non habere ean-
dem auctoritatem cum testimonio DEI
(quoniam aliqui oppositum velint, docen-
tes, ipsam prædicationem Ecclesiae, vel mi-
nistri ab ea missi, esse moraliter verbum DEI,
de quo agetur inferius à n. 443.) debet ta-
men tanta esse, ut ipsius prædicatio reddat
testimonium DEI evidenter credibile, & cre-
dendum: adeoque debet ipsa prius esse evi-
denter credibilis, ita, ut nemo de Ecclesia,
ejusque prædicationis veritate, prudenter du-
bitare possit. In hunc finem DEUS Eccle-
siam vestivit signis veritatis planè maximis,
& intellectum non omnino pertinacem con-
vincentibus. Hæc autem signa vocantur
motiva credibilitatis, qualia sunt prophete,
miracula, uniformitas, & sanctitas doctri-
na, diffusio, seu extensio universalis in omnem
orbem &c. quæ fusi infra prosequemur.

Itaque negotium istud sic communis
procedit. Primò per signa credibilitatis a-
gnoscit homo, Ecclesiam Catholicam præ
omnibus aliis fæctis esse credibilem, & cre-
dendum, seu pro vera habendam. Ex hoc
manifestè sequitur, verbis Ecclesiae, seu eti-
am ministri, ejus nomine loquentis, esse cre-
dendum. Hinc ulterius, quando illa, vel
ejus minister, dicit, hoc, vel illud, esse a DEO
revelatum, hos, vel illos libros, esse Canoni-
cos, & continere verbum DEI, credendum
est, DEUM id dixisse, illisque libris conti-
neri verbum DEI. Et sic ritè est applica-
tum testimonium Divinum, cui dein inni-
tendo elicitur actus fidei. Ut autem ordi-
natè ista omnia explicemus, varias verbi
DEI applicationes singillatim examinabi-
mus.

QUÆSTIO I.

De variis Regulis applicantibus
Verbum DEI.

ARTICULUS I.

An Sacra Biblia sola sufficienter ap-
plicant Verbum DEI.

175. **A**uctoritas DEI dicentis, seu
testimonium Divinum, cùm,
sætem juxta communem or-
dinem Divinæ providentia, non innotescat
omnibus immediate per se, debet per aliquid
aliud applicari, vel reddi credibile, sive ita
proponi, ut assensu fidei omnino dignum sit,
& hic ei prudenter adhibetur, tanquam tali
objecto, cui fides prudenter negari non
possit, sed juxta leges prudentiae omnino ad-
hiberi debeat: sicut scilicet proportionaliter
liber S. Augustini, ut diximus n. 156. debet
applicari per auctoritatem bibliopolæ; unde
debet adesse aliquod motivum, ex quo ho-

176. **R**eligiones, seu, si ita velis dice-
re, sectæ (sumendo hoc vo-
cabulum latius) quæ in mun-
do hoc datae sunt, aut adhuc dantur, ad has
potissimum classes possunt reduci, scilicet ad
Philosophismum, Paganismum, Machome-
tismum, Judaismum, & Christianismum. Pa-
ganismus vocatur cultus plurium Deorum,
qualis apud gentiles, & ethnicos, seu paganos
fuit.

fuit. *Philosophismus*, qui ab aliis *Theismus* dicitur, eorum est, qui unum DEUM colunt: aliud tamen de ipso non credunt, quām quod naturalis ratio de eo dicit: pariter aliud praeceptum, quām juris naturae, non agnoscunt. *Machometismus*, est eorum, qui colunt DEUM, & Machometem, tanquam ejus prophetam: quāquam etiam Christum, sed tantum ut prophetam, & hominem duntaxat venerentur. *Judaismus* præter ea, quā natura dicit, admittit etiam revelationem Divinam, in antiqui testamenti libris contentam, colitque unum DEUM: sed Christum nullo honore dignum existimat. Tandem *Christianismus* Christum filium DEI profitetur, & revelationes, tum antiqui, tum novi testamenti admittit.

Dividuntur autem hæ classes iterum in species inferiores; nam idololatæ diversissimos DEOS adorant: & Philosophi, eodem lumine naturali, ut existimabant, duci, diversa statuerunt: Turcæ quoque, & Persæ, quāquam ambo Machometem colant, sese invicem ut hæreticos tractant. Inter Iudeos fuit alia secta Phariseorum, alia Saducaeorum, alia Herodianorum. Christiani etiam in diversas sectas. Arii, Donati, Wiccleffi, Lutheri, Calvini &c. abierè. Ex his autem Philosophismus, cūm non admittat verbum DEI, sed tantum lumen naturale, utique non aliam admittit applicationem credendorum, vel potius affirmandorum de DEO, quām ipsam naturalem hominis rationem. Gentiles, cūm absurdissima quæque de suis Diis credant, tanquam applicationem credendorum, aut assignant traditionem majorum (ut ex gentes, quæ scriptis nihil consignarunt) aut certè aliquos libros eorum, & probabiliter adjunctam poparam, vel etiam poëtarum suorum explicationem. Machometani suum Alcoranum, aut certè ejus expositiones, producent. Judæi, aut Rabbinorum auctoritatem, aut suum Talmud, moderno præsertim tempore assignant. Christiani quoque inter se discrepant; quidam enim, ut hæretici plures, Biblia Sacra, aut spiritum privatum adiungunt: alii, ut Catholici, applicationem (sue quod idem est) regulam aliquam vivam, verbum Divinum, sive scriptum, sive traditum, in sensu legitimo explicantem, agnoscunt.

177. Circa hæc facile probatur, quod minimè sufficiant ea, quæ ab aliis, quām Christianis afferuntur; nam, cūm (ut infra probabimus) evidenter credibilia, ac credenda sint plura mysteria altissima, & captum humanum longissimè excedentia, certè ratio humana sola (ut Philosophismus vult) ea applicare non potest. Cūm rursus evidenter credibile sit, DEUM plurima esse locutum, quæ ratio naturalis non dicit, certè per istam illa verba DEI applicari non possunt. Huc faciunt quoque dicta n. 36. quæ etiam probant, humanam rationem non tantum non esse motivum fidei, sed nec esse ejus infallibilem applicationem.

Cūm insuper (ut infra probabimus) ad minimum evidenter credibile sit, atque cre-

dendum, falsas esse sectas Gentilium, & Machometanorum, nec eas habere verbum DEI, utique sequitur, earum etiam applicationem falsam esse, quatenus pro verbo DEI falsissima quæque applicat. Pariter, ut infra probabimus, falsa est secta Judæorum, qualis nunc existit, adeoque neque penes ipsos est verbum DEI purum, aut incorruptum; quāquam enim libros Moysis ab eis adhuc haberi concedamus, tamen Rabbini alia multa adjunxerè, & Talmudistæ inanisimas fabulas confinxerè. Quare, et si suum Talmud, non ipsum verbum DEI, sed tantum applicationem ejus vocarent, tamen pessime fallerentur. Unde hæc quæstio de applicatione verbi Divini potissimum reducitur ad applicationes verbi Divini, quas variae sectæ Christianorum assignare solent: quænam scilicet ex pluribus tanquam legitima tenenda sit: quām maximi momenti quæstionem ut ordinatè decidam, per partes rem agam, & de variis verbi DEI applicationibus per plures articulos tractabo, & primò de Sacra Scriptura.

178. Dico itaque. Sacra Scriptura, seu verbum Dei scriptum, non applicat sufficienter se ipsum, sed indiget adhuc alia applicatione, aut regulæ. ita omnes Catholici contra hæreticos. Utique non nego, quod Scriptura Sacra sit verbum DEI: neque nego, quod, si ipsa sit ritè applicata in sensu vero, possit aliquis dirigi ab ea ad credendum: sed tantum nego, quod ipsa sola, non aliunde applicata, sit sufficiens regula credendorum. Prob. conclusio. Tunc Sacra Scriptura non potest esse regula se solâ sufficiens, si ex ipsa sola, & nondum aliunde applicata, non constat. 1. an detur aliqua Scriptura Sacra, seu verbum DEI scriptum. 2. quinam libri sint Canonici, vel Scriptura Sacra. 3. quæ sit legitima eorum editio. 4. quis verus Sacrae Scripturæ sensus, in quo omnia credi debeant: atqui hæc omnia non constant ex sola Scriptura: ergo.

Major est innegabilis; si enim nesciatur, an detur aliqua vera Scriptura, aut nesciatur, in quibus libris, vel horum editionibus, comprehendatur, vel non pateat verus ejus sensus, omnia erunt obscura, & incerta, adeoque minimè sufficientia ad fidem certissimam, ut est per se clarum. prob. igitur minor per partes: & in primis quoad primam partem. Si ex Scriptura certò constaret, dari aliquam Scripturam Sacram, ideo hoc constaret; quia id Scriptura affereret: sed, licet ipsa id afferat, non ideo independenter ab omni alia regula, ostendente infallibilitatem Sacrae Scripturæ, & applicante veritatem hujus assertionis, est statim certum, Scripturam in hoc verum dicere; alias quilibet liber, qui diceret, se esse, vel dari aliam Sacram Scripturam, certissimam de hac re fidem faceret, quod nemo sanus dixerit. Certè plures circumferunt libelli, qui continent alias fictas revelationes, & rejiciendi sunt, et si dicant, eas esse veras.

179. Sed nec secundum potest constare ex Sacra Scriptura sola; nam supposito etiam,

am, dari Scripturam aliquam Sacram, & veram, tamen non est ex Scriptura sola probatum, quinam præ aliis libri sint Canonici. Certè aliqui quosdam rejiciunt, quos alii admittunt: quanquam omnes, hac de re litigantes, aliquam veram Scripturam dari agnoscant. Sic Judæi veteris testamenti libros plerisque ut Divinos admittunt: at novo testamento omnem auctoritatem abrogant. Manichæi econtra, exploso testamento veteri, solum novo fidem adhibebant: & quando urgabantur, quod Christus Dominus ipse, & Evangeliste, ac alii scriptores sacri, in Evangelio, & Epistolis Canonici, textus veteris testamenti, tanquam sacros adhibeant, reponebant, etiam novum testamentum quoad eas partes esse falsificatum. Alii saltem aliquos libros rejiciunt, ut libros Esther, Baruch, Tobiæ, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum: imo & quosdam partes novi testamenti, ut epistolam ad Hebræos, epistolam S. Jacobi, item secundam S. Petri, & secundam, ac tertiam S. Joannis, ejusque Apocalypsin, itemque epistolam S. Judæ. Econtra aliqui admisere tanquam Canonicos, librum Hermetis, seu Paftoris, tertium, & quartum Esdræ, tertium, & quattuor Machabæorum, orationem regis Manasse, epistolam Pauli ad Senecam, Evangelium Nazaræorum, & alia, quæ vide apud Bellarminum tom. I. controv. I. de verbo DEI. I. I. c. 20. quos tamen libros Catholici, ut Canonicos non admittunt. Quomodo autem ex sola Scriptura hæc lis definitur?

180. Pariter nec ex solis Scripturis determinari potest, quænam sit sincera, & incorrupta sacrorum librorum editio. Certum quidem est, DEUM speciali providentia sua impedivisse, ne intra septendecim fermam saecula, quæ fluxerunt à tempore scripti novi testamenti, non interierint, Evangelicæ novi testamenti Scripturæ (ut nihil dicam de testamento antiquo, quod adhuc pluribus saeculis, saltem quoad aliquos libros, antiquius est) eti gentiles severissime sacros libros tradi sibi jusserint, traditique combufferint: eti tunc temporis ex typographiæ defectu exemplaria non ita copiæ à scriptoribus confici potuerint, præserit correcta; cum à describentibus facile aliqua omitti, aut perverse scribi, aut etiam malitiosè plura mutari, vel addi potuerint: certum, inquam, est, speciali DEI providentia erga Ecclesiam adscribendum esse, quod non omnia exemplaria Sacra Scripturæ fuerint tradita, vel combusta, aut aliter perdata, vel etiam omnia corrupta. Attamen certum etiam est, quod aliqua exemplaria Sacra Scripturæ fuerint corrupta; alias cur jam S. Hieronymus, & alii, de correctione solliciti fuissent. Evidem scio, Bellarminum tom. I. controv. I. de verbo DEI. I. 2. c. 2. negare, Hebraica Biblia à Judæis in odium Christi fuisse corrupta, ut aliqui volebant: quod tamen nulli in ea editione dentur errores, nec ipse afferit: imo c. eod. statim sub initium ait, hoc falsum esse: iterum explanat. in psalmos mendosam eam editionem esse

sepius afferit, præsertim post additionem punctorum, à Rabbiniis factam, post quam versio Hebraica sèpe valde dubii sensus est, & à Latina editione multam diversa. Pariter videre est apud Bellarminum cit. I. 2. nec Græcam, nec Chaldaicam, nec omnes Latinas editiones, olim adhibitas, esse absque omnibus mendis, præsertim quæ ab hereticis prodierunt: & celari non possunt imposturæ Lutheri, qui plures textus corrupti. Imo, quam habemus editionem vulgatam, quæcumque omnibus meliorem, ac puriorum esse, & in iis, quæ ad fidem, moresque spectant, infallibilem, dubitare non licet, tamen ceu omnibus omnino numeris absolutam, & librariorum, aut typographorum, erroribus omnibus carentem, Ecclesia non proponit, ut expressè dicitur in prefatione ad lectorem, posita in principio Bibliorum Sixti V. & Clementis VIII. iusti editorum.

181. Quod attinet ad quartum, scilicet, quod sensus Sacra Scripturæ sit dubius, & ex se obscurus, id quidem heretici, nostri præsertim temporis, pervicaciter negant: attamen intellectui non obstinato est ita certum, ut de hoc omnino dubitare non possit. In primis enim ipsa S. Scriptura testatur, se esse obscuram, & intellectu difficilem. Sic psal. 118. v. 18. ait David: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua:* & v. 34. *Dam mihi intellectum, & scrutabor legem tuam:* rursus. v. 135. *Faciem tuam illumina super servum tuum, & doce me iustificationes tuas:* in quæ loca S. Hieronymus in epist. ad Paulinum de institutione Monachicæ c. 4. ait: *Si tantus Propheta tenebras ignorantiae confitetur, qua nos putas parvulos, & penè lactentes, inscitiae nocte circumdari?*

Iterum Luce ultimo v. 45. de Christo dicitur: *Tunc aperuit illis discipulis sensum, ut intelligerent Scripturas:* ergo non per se ipsos eas intelligebant. Ad Forum 8. Evnuchus reginae Candacis Isaiam legens, & à Philippo Diacono interrogatus v. 30. *Paulus, intelligis, quæ legis?* respondit v. 31. *Et quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Denique de epistolis S. Pauli dicitur v. Petri. 3. v. 16. *In quibus sunt quedam difficultas intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cetera Scripturae, ad suum ipsorum perditionem.* Notat autem Bellarminus tom. I. controv. I. de verbo DEI. I. 3. c. 1. non dici difficultia tantum indoctis, & instabilibus, sed difficultia absolute, quamvis de indoctis dicatur, quod ea dicta depravent: idque probat ex S. Augustino.

Consentunt unanimiter SS. Patres. S. Hieronymus modò cit. imus, qui insuper epist. ad Algasiam quest. 8. in eum locum: *Occasione accepta peccatum &c. ait: Totus hic Apostoli locus, imo omnis epistola ejus ad Romanos, nimiis obscuritatibus involuta est.* S. Augustinus epist. 119. ad Januarium c. 21. *Miror, quia hoc te latet, quod non solum in aliis innumerabilibus rebus, multa me latent, sed etiam in ipsis sanctis Scripturis multa*

multò nesciam plura, quam sciam. & l. de fide, & operibus c. 15. ait: Quapropter diligenter oportet attendere, quomodo accipienda sit Apostoli Pauli illa sententia, planè ad intelligendum difficultis, ubi ait (1. Cor. 3. v. 11.) Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, prater id, quod possumus, quod est Christus JESUS &c. S. Gregorius homil. 9. in Ezechiel. ait: Liber autem involutus est Scriptura Sacra eloquium obscurum, quod profunditate sententiarum involvit, ut non facile sensu omnium penetretur. Similia habentur passim apud alios SS. Patres, Iræneum, Ambrosium, Chrysostomum, Origenem, quorum textus vide apud Bellarminum tom. 1. *controv. 1. de verbo DEI* l. 3. c. 7. Accedit experientia ipsa; cum doctissimi etiam, atque optimi viri, post indefessa studia, tamen fateantur, sensum Sacrae Scripturae sepe sibi esse obscurum. Et sane hoc nemo mirabitur, si considerare velit sacramum literarum tropos obscuros, phrases à nostris linguis alienas, inaudita proverbia, parabolæ peregrinas, translationes longissimè peritas &c.

182. Quin ipsi haeretici, licet alicubi tueantur, Scripturam esse intellectu facilem, alibi sui immemores dicunt, eam esse difficultem. Lutherus l. 1. *contra Zwinglium, & Ecolampadium* ait, propter diversas Scriptura interpretationes, si mundus diutiùs steterit, recurrentia tandem rursus ad Conciliorum decreta. Idem in *prefatione in Psalmos* ait, nec doctissimos, nec sanctissimos, nec se ipsum, intelligere in omnibus Psalterium in legitimo sensu. Brentius ait, donum interpretandi Scripturas esse donum Spiritus Sancti, qui tamen illud liberum distribuat, pro suo beneplacito. Kemnitius ait, in Ecclesia donum interpretationis non omnibus esse commune, sicut & gratiam sanationum, ac miraculorum. Accedit, quod facto etiam ipso sibi contradicunt haeretici; dum enim dicunt, Scripturam esse claram, tamen, quandocunque ex ea nobis aliquid objiciunt, nunquam textum pro se clarum adducunt, ut infra videbimus: imò semper absque comparatione credibilis est, textum illum facere sensum, ipsorum intentioni oppositum: quomodo ergo dicere possunt, omnia esse clara?

Nec haeretici respondeant, Scripturam tantum obscuram esse superbis, vel indoctis, Hebraicæ, aut Græcæ linguae ignariss; nam in primis, & Evnuchus Candacis (de quo Acto. 8.) pius, & humilis erat, & teste S. Hieronymo epist. 103. ad Paulin. c. 5. sanctus: itēmque lingua Hebraicæ, vel Syriacæ, in qua Isaías scriptus tunc erat, gnarus: & tamen eum non intellexit. Et quis, tum virtute, tum doctrinā, & Hebraicæ linguae notitiā, major S. Hieronymo, quem Ecclesia in exponendis Sacris Scripturis doctorem maximum appellat? Hic tamen locis *num. prece, citatis* fatetur, Scripturam Sacram sibi esse obscuram. Huc etiam spectat observatio Bellarmi in *verba Divi Petri epist. 2.*

R.P. Ant. Mayr. *Theol. Tom. I.*

circa epistolas S. Pauli, quam n. 181. adduximus.

Sed & planè injuriosum est dicere, quod Catholici omnes sint indocti, superbii, aut impii, qui tamen Scripturam Sacram fatentur obscuram. Adde, hinc sequi, indoctos non habere ullam regulam sufficientem fidei suæ; namque Scriptura ipsis obscura est: doctorum auctoritas fallibilis: præsertim, cum docti inter se contrarii sint, & haeretici interpres plurimum, non tantum à Catholicis, sed etiam à se ipsis, inter se differant.

183. Verum afferamus etiam aliquos textus, & petamus claram eorum interpretationem ab adversariis. Videtur sùmè clarissimus ille textus Matth. 26. v. 26. *Hoc est corpus meum:* & tamen *Sacramentarii* cum Lutheranis, teste Valentia *tom. 3. disp. 1. q. 1. puncto 7. quest. 3.* plures, quam octoginta interpretationes differentes, adhibuere. Sane Lutherani cum textum explicant de praesentia reali Christi in usu, tamen absque transubstantiatione: Calvinistæ, & Zwingiani eum explicant in sensu metaphorico, & tropico: Catholicæ de reali praesentia Christi, etiam extra usum, & cum transubstantiatione. Quis item decidet ex sola Scriptura? Certè, si ita clara hæc esset, deberent omnes eandem dare interpretationem.

Rursus *Joan. 10. v. 30.* Christus dicit: *Ego, & Pater unus sumus.* Catholicæ cum modernis haereticis pluribus hunc textum explicant de unitate reali, & consubstantiali naturæ: Ariani, & Nestoriani, de unitate tantum morali, & affectiva. Iterum *Joan. 14. v. 28.* Salvator ait: *Pater maior me est.* Catholicæ cum modernis pluribus hereticis hæc verba explicant, quod maior sit Pater Filio, secundum naturam humanam accepto, non autem secundum Divinam, secundum quam unum est cum ipso: Ariani iterum volunt, Filium esse omnimodè minorem, adeoque non esse DEUM. *Matth. 28. v. 19.* dicit Christus Apostolis: *Docete omnes gentes, baptizantes eos.* Anabaptistæ explicant, non debere quemquam prius baptizari, quam doceri, adeoque parvulos non esse baptizandos: Catholicæ cum multis haereticis dicunt, illud *docete tantum intelligentium esse de adultis doctrinae capacibus.*

Et quæso, quomodo ex Scriptura sola probant haeretici contra Catholicos per illud *Matth. 26. v. 27. Bibite ex hoc omnes:* esse omnibus impositum præceptum sumendi etiam sacram calicem; cum tamen nec ipsi præceptum agnoscant in iis verbis, in eadem cœna dictis *Joannis 13. v. 14.* *Et vos debetis alter alterius lavare pedes.* præsertim cum *Marci 14. v. 23.* postquam soli Apostoli bibissent, jam dicatur: *Et biberunt ex illo omnes.* Plura similia possent affiri, ut & alia, ex quibus videtur inferri aliqua apprensio in Scripturis contradictione, adeo, ut SS. Patres, maximè S. Augustinus, labaverint in conciliandis Evangelistis. Sane hæc controversiae ex Scriptura decidi non possunt:

possunt: sed, sicut in dubiis, de interpretatione legum civilium, recurrendum est ad judicem, quem rex, aut res publica necessariò constitutere debet: ita etiam in dubiis, de sensu Scripturæ, recurrendum est ad aliam regulam, vel judicem controversialium, quem Christus constitutere debuit; cùm voluerit utique, bene ordinatam religionem instituere.

184. Dicunt adversarii, licet quædam loca Scripturæ sint obscuriora, ea tamen alibi declarari: sed, si hoc verum foret, certè tot lites de intelligentia Sacrarum Scripturarum non essent, inter Catholicos, & sectarios: imò inter hos invicem ipsos. Dicunt iterum, S. Augustinum *l. 2. de doctrina Christiana c. 6.* dicere, omnia obscura alibi explicari: sed S. Augustinus adversariis ibi nullatenus faret. Caput illud sextum sic incipit: *Sed multis, & multiplicibus obscuritatibus, & ambiguitatibus decipiuntur, qui temere legunt, aliud pro alio sentientes: quibusdam autem locis quid vel falso suspicuntur, non inveniunt: ita obscurè quadam dicta densissimam caliginem obducunt: quod totum provisum divinitus esse non dubito, ad edamandam labore Superbiam, & intellectum à fastidio renovandum: qua S. Patris verba nostram de obscuritate Sacrae Scripturæ sententiam maximè roborant.*

Quod autem in fine capitulis sic habeat: *Nihil enim ferè de illis obscuritatibus eruitur, quod non planissimè dictum alibi reperiatur: in primis non probat, à quolibet reperi planissimè dictum: sed ad summum probat, id reperi à certis quibusdam, copiosius à DEO illustratis: certè expositionem in locum illum Cantici, quam ibidem S. Augustinus ponit, plurimi non reperissent. 2. Non dicit S. Augustinus, omnia obscura alibi reperi planissima, sed tantum, si quid eruitur ex obscuritatibus, hoc est, reperi doctrinas alias sacras inde erutas alibi planius scriptas. 3. Neque de his simpliciter dicit, eas reperi: sed addit' particulam fere valde limitantem: & sanc' sibi contradicret, si hoc ita illimitatè assereret; nam, si hoc esset, non fateretur, se plura in Scripturis nescire, quām sciat.*

Accedit, quod, si etiam verum esset, textus obscuros alibi explicari, tamen adhuc esset obscurum, quis textus sumendus pro regula alterius. Sic illum textum: *Pater major me est: Catholici explicant in ordine ad alterum: Ego, & Pater unum sumus.* Ariani oppositum faciunt. Lutherani, qui asserunt, concupiscentiam esse verè formiter peccatum, textus illos ad *Rom. 6. & 8.* quibus dicuntur, per baptismum homines abluti, & sanctificati, explicant in ordine ad alterum ad *Rom. 6.* ubi Apostolus dicit, in se adhuc habitare peccatum: dicuntque illud ablui non significare, tolli omnino peccatum, sed tantum non imputari. Catholici vice versa; quia dicunt, nullum in justificatis peccatum esse, explicant hunc textum posteriorem in ordine ad priorem, & ajunt, illud habitare peccatum non accipi-

endum de peccato formaliter tali, sed tantum metonymicè tali, seu de effectu peccati, & ad summum in quibusdam de causa peccati, qualis est concupiscentia; unde adhuc opus est alio judice, hanc item infallibiliter dirimere.

185. Dicunt rursum aliqui heretici, ea, quæ sunt, & manent obscura, non pertinere ad substantiam fidei, sed ad scholasticas tantum controversias, adeoque non esse magni momenti. At hoc omnino est falsum; utique enim doctrinæ de numero sacramentorum, de SS. Eucharistia, de Christi Divinitate, de nostra justificatione, de parvulorum baptismo, de pœnitentia, de peccato originali &c. spectant ad substantiam fidei? & hec tamen sunt controversia: & partes litigantes, in ordine ad suas sententias probandas, etiam Scripturas Sacras adducunt. Et quis dicet, tot Concilia fuisse celebrata propter res non magni momenti, sive, ut questiones exiguae, quia ex Scripturis solis decidi non poterant, à totius Ecclesie sententiis, maximis sumptibus, & incommode collecto, deciderentur? An quis dicet cum quibusdam hereticis adiaphoristis, sufficere ad fidem, credere DEUM omnium creatorum, bonorum remuneratorem, malorum vindicem, mysteria SS. Trinitatis, & Incarnationis: cætera adiaphora, seu indifferencia esse? quam horrendam impietatem eiā nostrī adversarii detestantur.

Tandem, quod multa sint de substantia fidei, quæ etiam saltem ut plurimum, ab adversariis nostris admittuntur, neque tamen ex Scripturis satis probari possunt, ostenditur exemplis. Sic clarè ex Scripturis solis non potest desumti: an parvuli sint baptizandi, an non: an istud necesse ad salutem sit Eucharistia, adeoque etiam ipsi sit porrigitur, an non: an valeat baptismus ab heretico datus, an non: an pascha celebrandum die dominico, an alio die, in quem incidit decima quarta luna mensis primi: an dies dominica potius, quam sabbathi, sit habenda pro festo. Rursum Pater in Divinis creditur ingenitus: itēmque Spiritus Sanctus adorandus: sed tamen negat S. Augustinus *l. 3. contra Maximum c. 3.* hæc in Scripturis clarè legi. Sed nec descensus ad inferos Christi Domini in iis est clarè expressus. Et hæc non sunt leves duntaxat scholasticæ controversiae, sed quæstiones, à quarum resolutione pendet salus quām plurimorum. Quamvis autem istorum omnium fides explicita non sit necessaria necessitate mediæ ad salutem, tamen sunt talia, ut spectent ad substantia fidei, & debeat sciri, saltem ab Ecclesia: ergo sola Scriptura non potest esse regula fidei, seu applicatio sufficiens testimonii Divini.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

186. **O** B. 1. Quod debeat dari aliqua Scriptura Sacra, clarè inferatur ex natura ipsius religionis, vel

vel providentia Divinæ, mundum gubernantis: ergo. Resp. neg. ant. nam jam cum Adamo cœpit religio, seu cultus veri Numinis, & tamen per bis mille quingentos, & fortè amplius annos, usque ad Moysem, nulla fuit Sacra Scriptura. Sed nec providentia DEI necessariò exigit, dari Sacram Scripturam; cùm utique DEUS etiam ante Moysem providè rexerit mundum, & insuper alia habeat innumera media, quibus dirigat ad beatitudinem suos cultores: certè non destituit suā providentiā homines per tot sècula in lege naturali viventes.

187. Ob. 2. Sacra Scriptura manifestat se ipsam, & probat se esse Divinam 1. puritate, & sanctitate doctrine, quæ in ea continetur. 2. mirabilis consensu auctorum, ita concorditer scribentium, quasi non plures auctores, sed tantum plures calami unus auctoris eam scripserint. 3. impletione vaticiniorum, in ea contentorum, quæ impletio conciliat etiam fidem aliis inibi dicitis. 4. demum ex miraculis in confirmationem dogmatum in Scriptura contentorum factis: ergo non est illi opus alia applicatione, sed ipsam per se jam satis se applicat, seu proponit ut Divinam.

Resp. 1. cum Raßlero in *Regula externa fidei* n. 81. hæc quidem Sacram Scripturam valde commendare, sed tamen, nisi Ecclesiæ auctoritas accedit, intentum non evincere. Sanè, si hoc esset ita clarum, nulla inter SS. Patres fuisset diversitas in recipiendis quibusdam libris, tanquam canonis: neque Gelasius Papa debuisset multis discernere sacros libros ab apocryphis: neque modò lis foret, quoad hoc ipsum punctum inter Catholicos, atque Acatholicos. Resp. 2. ad singula, & quidem ad 1. Doctrina pura, & sancta, etiam tradi potest ab homine, non tantum à DEO. Adde, quòd eadem hæc puritas, seu immunitas ab omni labe falsitatis, se ipsa non sit ubique in Scripturis manifesta; cùm in libris Genesis, Exodi, Jobi, ac etiam aliis, plura continantur intellectu valde difficultia, aliquando etiam, nisi ritè explicentur, cum bonis moribus non satis manifestè concordantia, ita, ut eorum puritas, & veritas, potius ex libris aliunde offensis Divinis, quām horum Divinitas ex illorum veritate, & puritate, debeat probari.

188. Ad 2. Non minus inter se concordes esse posse videntur scriptores tantum humani: imò concordia auctororum scriptorum non est ex se manifesta; cùm S. Augustinus, & alii, multum laborare debuerint, ut Evangelistas à contradictione vindicarent. Ad 3. Vaticinia ad summum probant, eos libros esse sacros, in quibus ipsa continentur, scilicet aliquos libros testamenti antiqui: in quibus tamen libris non omnia dogmata fidei Christianæ continentur. Sed nec omnia vaticinia independenter ab auctoritate Ecclesiæ ita clara sunt, ut, quando impleta fuerint, vel an primum implenda, jam constet. Certè in prophetia Danielis plura adhuc obscura sunt. Libri autem novi testa-

menti per vaticinia non ita probantur. Quòd si autem isti non sint Divini, uti sanè à Gentilibus, & Judæis non agnoscentur pro talibus, etiam non certissimè constabit ex iis, sicut ad fidem requiritur, vaticinia illa fuisse impleta. Et certè Gentiles, atque Judæi, plurima, eaque præfertim, quæ de venturo Messia prædicta sunt, negant esse impleta: quanquam in hoc male faciant; cùm non tantum libri novi testamenti, sed tota Ecclesia, & immemorialis traditio, id ipsum testetur, ut infra videbimus, agendo de signis credibilitatis.

Ad 4. denique. Miracula non magis probant veritatem Sacrae Scripturæ, quam veritatem religionis Catholicae: imò videtur prius miraculis probari auctoritas Ecclesiæ, & ex hac libri sacri, quatenus Ecclesia dogma est, hos determinatos libros esse sacros. Quòd si tamen aliquando miracula patrata sunt in approbationem ipsius Sacrae Scripturæ, e. g. si in ignem injecta non combusta est, probat tantum illud exemplar, (quod, an adhuc exstet, incertum est) esse Sacram Scripturam: non autem probat de exemplariis aliis, quæ potuere corrumpi: imò & illud ipsum exemplar non combustum potuit postea corrumpi, quemadmodum contigit aliis rebus sacris postea profanatis. Ex quibus omnibus ritè concluditur, absque auctoritate Ecclesiæ, vel quacunque demum regula infallibili applicante, non posse solam Scripturam Sacram applicare infallibiliter seipsum; unde etiam S. Augustinus *l. contra epistolam fundamenti c. 5.* ait: *Ego vero Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas.*

189. Ob. 3. Dicere, quòd Scriptura sit obscura, & insufficiens ad nostram instructiōnem, est deprimere ejus auctoritatem, & eam dicere defectuosa, ac imperfecta: hoc autem est impium: ergo. Resp. neg. ma. quam negat S. Augustinus, quem vide loc. n. 184. cit. Obscuritas S. Scripturæ servit ad conciliandam ei majestatem, & reverentiam: nec indicat defectum in Scriptura, sed in nobis, & tenuitate nostri intellectus, ad tam alta mysteria caligantis; nam saepe Scriptura rem quidem clarè proponit; quia tamen est mysterium valde difficile, homines non statim verba in legitimo sensu accipiunt, sed aliud querunt, & sibi rem obscuram reddunt. Sic quid clarius illis verbis *Matth. 26. v. 26. Hoc est corpus meum:* quia tamen est altum mysterium, quòd in tantillo spatio totum corpus Christi continetur, ista verba sunt Calvinistis, & Zwinglianis valde obscura. Dein aliquando nobis Scriptura sit obscura propter idiotismum, seu proprietatem linguae, in qua scripta, & ex qua translatæ est, quam ignoramus: aliquando vero propter ignorantiam historiarum, morum, & consuetudinum apud Hebreos. DEUS autem ista merito permittit, de quo vide n. 88. imò S. Aug. *l. 2. doctr. Christ. c. 6.* de eo, quòd plura in Scripturis obscuræ, & ambiguè dicta sint, ait: *Quod totum prævisum divinitus esse non dubito, ad eadē-*

mandam labore superbiam, & intellectum à fastidio renovandum, cui facile investigata plerumque vilescent. Nec propterea deficit DEI in necessariis; quia providit de alio medio, scilicet, ut dicemus, de definitione Ecclesiæ, cuius est Sacras Scripturas infallibiliter interpretari. Pariter, et si non omnia in Scripturis contineantur, queri non possumus de providentia DEI; cum vel ex traditione, vel ex Ecclesiæ judicio, illa innotescere possint. Sed neque propterea Scriptura est positivè imperfecta, sicut non est imperfecta ideo; quod non doceat artes omnes; quia hic non est ejus scopus: licet sit imperfecta negativè, sicut omnis creatura.

190. Ob. 4. Ipsa Sacra Scriptura ait, se esse claram: ergo. prob. ant. ipsa vocat se lucem, lucernam lucidam &c. ergo. Confirm. 1. Deut. 30. v. 11. dicitur: *Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul possum: ergo non superat captum nostrum.* Confirm. 2. S. Paulus 2. Corin. 4. v. 3. ait: *Quodsi etiam opertum est Evangelium nostrum, in iis, qui percunt, est opertum: ergo tantum est opertum non prædestinatis, seu peccatoribus, scilicet in poenam peccati.* Resp. 1. Unde adversarii probant ex ipsa Scriptura, hæc esse dicta in vera Scriptura, & non in aliqua tantum ficta? Resp. 2. dist. ant. Ipsa Scriptura ait, se esse claram tunc, quando est ritè applicata. conc. ant. absque illa applicatio-
ne. neg. ant. & cons. certum enim est, quod multi, applicantes sibi eam per spiritum privatum erroneum, vel rationem tantum naturalem &c. acceperint eam in malo sensu, & erraverint. Dices. Ergo applicatio est dignior verbo DEI. Relp. neg. illatum; nam vel Ecclesiæ definitio est etiam verbum DEI, & est pars dignitatis: vel non est verbum DEI, & est inferioris dignitatis, & est infallibilis quidem, ac clarior, sed tantum in linea inferiori applicationis.

191. Ad 1. confirm. Textus ille (ut eum intelligunt SS. Patres complures, Augustinus, Chrysostomus, Ambrosius, Origenes, Tertullianus) potius probat contra hæreticos, non esse impossibilem observationem mandatorum DEI. Dein, etiamsi textus hic debeat accipi de intelligentia mandati, sermo in eo est de mandato per Moysem explicato, & applicato: non verò de omnibus aliis ad fidem necessariis. Si contendere velis, eum textum de omnibus ad fidem necessariis intelligendum esse, id difficulter probabis. Sed etiam, hoc omisso, respondeo, textum intelligendum esse de omnibus, supposito, quod ritè sint applicata. Ad 2. confirm. dist. ant. S. Paulus id dicit de Evangelio ritè applicato. conc. ant. nondum applicato. neg. ant. & cons. Apostolus loquitur de Evangelio jam prædicato, cui noluerunt multi, etiam post signa, & miracula, credere. Similiter explicantur sunt alii textus. Joan. 7. v. 17. *Siquis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrina, utrum ex DEO sit.* Item Joan. 10. v. 16. *Vocem meam audient.* Item 1. Corin. 2.

v. 15. *Spiritualis autem judicat omnia;* significant enim tantum, quod facientibus, quod est in se, non defuturum sit auxilium, DEI, neque etiam legitima verbi Divini applicatio, qua posita poterunt ritè cognoscere, & dicere.

192. Ob. 5. Quidquid est de substantia fidei, dici potest contineri in symbolo Apostolorum: sed idem etiam continetur in Scriptura: ergo. Resp. In primis quod attinet ad minorem, ea negari posset; namque intemerata Matris Divinae virginitas, quæ in symbolo clare continetur, non ita clare ex Scriptura sola potest monstrari. Pariter nec descensus Christi ad inferos latit potest ostendti ex Bibliis solis. Sed major omnino est falsa. An non enim de substantia fidei nostræ est, quod Filius sit Patri consubstantialis: quod sit incarnatus, seu homo factus, non per unionem tantum moralis, sed physicam: quod baptismus hominibus ad salutem necessarius sit: quod Eucharistia Sacramentum sit institutum a Christo, & ab omnibus fidelibus recipiendum: & alia plura, quæ longum esset recensere, quæque in symbolo non habentur.

Et cur potius spectet ad substantiam fidei, quod Christus sit sepultus, ac ad inferos descenderit: quod crucis, & non gladii mortem subierit &c. quam illa, quæ modò allata sunt? Certe, si alia omnia, tanquam non necessaria, ad scholas ablegare velis, dicam pariter, sufficere, si credatur DEUS creator omnium, & præmiator, aut vindicta: aut etiam trinus, & unus: caterum, nec Scripturam curandam, nec aliud quidquam. Sanè eo dirigunt Adversarii, qui ita loquuntur, nempe ad ita dictum adiaphorismum, qui præter paucam mystriam, quæ credenda proponit, alia omnia in differentiatione esse, ita, ut perinde sit ad salutem, sive credantur, sive negentur, pessime docet.

ARTICULUS III.

An Traditionis sufficienter applicet Verbum DEI.

193. *P*er Traditiones in restricta, & Theologica significatione acceptas, intelliguntur certa Catholicæ fidei dogmata, aut etiam morum instituta, quæ Apostoli, vel a Christo Dominio oretenus, vel ex suggestione Spiritus Sancti acceperunt, & postea viva voce Ecclesie tradiderunt, quin ea libris canonici infererent. Itaque traditiones debent quidem non esse in Sacra Scriptura expressæ: non tamen etiam debent ex SS. Patrum voluminibus, vel aliis non canonici scripturis, esse exclusæ. Hinc dicuntur verbum DEI traditum, cui opponitur verbum DEI scriptum, quod scilicet in Sacris Scripturis continetur.

Quod autem hæ traditiones (quæ in formula professionis fidei Tridentini vocantur)

tur *Apostolica*, & *Ecclesiastica*, quāsque dari itatim probabimus) mereantur etiam fidem, & quidem parem cum S. Scriptura, dubium esse non potest; nam, modò aliquid à Christo dictum, vel à DEO revelatum fuerit, sive dein scriptum sit, sive non, est aquē dignum assensu fidei; nec enim membrana, aut charta, pondus auctoritatis auget, ut est per se clarum. Quare duo nobis hīc examinanda sunt. 1. an reverā dentur aliquæ tales traditiones, seu aliquod verbum DEI traditum. 2. an, si dentur, se fōlis, absque alia regula, sufficienter applicent verbum DEI, sive scriptum, sive non scriptum. Et quidem, quod spectat ad primum, jam antiqui heretici traditiones negārunt: & vel maximè eas negant moderni, *Calvinus l. 4. inst. c. 8.* *Lutherus in commentariis in cap. 1. ad Galat.* *Brentius, Kemnius, & alii apud Bellarm. tom. 1. contr. 1. de verbo DEI. l. 4. c. 1. ac 3.* Et quidem isti ideò volunt Evangelici dici, quòd præter Evangelium vel novum testamentum scriptum, aliam doctrinam à Christo traditam negent.

194. Dico 1. cum Catholicis omnibus. Præter Scripturam Sacram debent admitti etiam aliquæ traditiones, tanquam verbum DEI traditum. ita expressè Concilium Tridentinum *sess. 4. in decreto de Canonis Scripturis*, ubi sacra synodus ait, *Evangelii veritatem contineri in libris scriptis, & sine scripto traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis accepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu S. dictante, quasi per manus tradita, ad nos pervenerunt.*

Addit. Concilium de se ipso loquens: *Traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam oretenus à Christo, vel à Spiritu S. dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu, ac reverentia suscipit, & veneratur: hoc est, pari reverentia cum libris canonicis, de quibus immedietè antè est sermo: & sub finem decreti ait: Si quis autem libros ipsos integros, cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, proferat, & canonicis, non suscepit, & traditiones prædictas sciers, & prudens contemperit, anathema sit.* Unde conformiter huic decreto in forma professionis fidei, quam idem Concilium edidit, debent omnes profiteri, se traditiones recipere.

Prob. 1. Scriptura Sacra ipsamet asserit, dari traditiones, & iis debere credi: ergo. ant. prob. 2. *Theffal. 2. v. 14.* dicit S. Paulus: *Tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram: in quæ verba S. Chrysostomus ait: Hinc est perspicuum, quòd non omnia tradiderunt per epistolam Apostoli, sed multa etiam sine scriptis: & ea quoque sunt fide digna. Quamobrem Ecclesia quoque traditionem censemus esse fide dignam. Est traditio: nihil queras amplius.* Idem Apostolus. 2. ad Thimoth. 2. v. 2. ait. *Quia audisti à me per multos te-*

bles, hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt, & alios docere: ergo non tantum scripta, sed & audita, sive tradita, debuerunt aliis proponi, & ab iis credi, atque iterum aliis tradi. Idem S. Paulus 1. Cor. 11. v. 2. ait: *Sicut tradidi vobis, precepta mea tenetis.* S. Joannes epist. 2. v. 12. ait, *se multa, quæ deberet ipsis significare, nolle per chartam, & atramentum prescribere: & epist. 3. v. 13. ait, se nolle per atramentum, & calatum scribere; eoquòd speret eis os ados loqui, seu oretenus eis multa tradere.*

195. *Rufus Joann. 16. v. 12.* dicit Christus: *Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. & c. ultimo. v. 25. Sunt autem & alia multa, quæ fecit Jesus, quæ, si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros: ergo Christus multa dixit, & fecit, quæ non sunt scripta; nam, ut rectè ait Bellarminus. tom. 1. contr. 1. de verbo DEI l. 4. c. 5. quæ scripta sunt de Christo, seu totum testamentum novum, facilè una manus capit. Ulterius, quæ Christus promisit, se dicturum, ea haud dubiè dixit post resurrectionem suam, quando versabatur se, pe cum discipulis, ut habetur *Act. 1. v. 3. Per dies quadraginta, apparetis eis, & loquens de regno DEI:* quæ autem tunc Apostoli audiérunt, utique populis prædicarunt, nec tamen literis omnia commendarunt; nunquam enim libris canonicis de Christo mundus repletus fuit.*

Nec dicant adversarii, omnia esse postea scripta, saltem ea, quæ necessaria sunt: alias autem res potius indifferentes esse, & quanquam ab Apostolis aliquando traditæ fuerint, non propterea amplius esse observandas, præsertim, cum probari non possit, quidnam ab Apostolis traditum sit; nam falsum est, quòd omnia postea canonice scripta sint, etiam ea, quæ ad substantiam fidei spectant; plurima enim, quæ vel maximè sunt de substantia fidei, scripta non sunt, ut patet *ex n. 185.* Accedit, quòd plura, quæ essentia, seu substantialia sacramentorum sunt, à Christo Domino tunc instituta sint, & Apostolis per illos quadraginta dies explicata, atque ab his Ecclesia tradita: quin tamen Scripturis Sacris inserta sint (valde pauca enim legimus de actis, aut dictis Christi Domini post resurrectionem) hæc autem utique spectare ad substantiam fidei nemo negat, nisi sit adiaphorista, aliis hereticis pejor. Plura vide apud Bellarminum *loci modi citato.*

196. Easdem traditiones semper summā constantiā reperunt, & retinuerunt Concilia, & Patres. Tridentini hac de re verba dedimus *n. 194.* Nicenum II. anathematisum septimum statuit contra eos, *qui doctrinas SS. Patrum, & traditionem Catholica Ecclesia contemnunt.* S. Leo. serm. 6. de quadrages. jejuniū quadragesimale ad Apostolicam traditionem refert, sic scribens: *Ut Apostolica institutio quadragesimæ dierum jejuniis impleatur.* S. Chrysostomi testimonium dedimus. *n. 194.* S. Basilii L.

de Spiritu S. ad Amphilioc. c. 27. ait: *Do-*
gma, que in Ecclesia prædicantur, quædam
habemus e doctrina scriptorum prodita, quæ-
dam rursus ex Apostolorum traditione, in
mysterio, id est, in occulto tradita, recepi-
mus: quorum utraque parem vim habent
ad pietatem, nec his quisquam contradicit,
quisquis sane vel tenuiter expertus est, qua-
sint jura Ecclesiastica; nam si consuetudi-
nes, que scripto prodita non sunt, tanquam
hanc multum habentes momenti, conemur
rejicere, imprudentes & ea damnabimus,
que in Evangelio necessaria ad salutem ha-
bentur, imò potius ipsam fidei prædicationem
ad mudum nomen contrahemus.

S. Epiphanius heres. 61. ait. Oportet autem
 & traditione uti; non enim omnia à Divina
 Scriptura accipi possunt: quapropter ali-
 qua in Scripturis, aliqua in traditione SS.
 Apostoli tradiderunt: quemadmodum dicit
 S. Apostolus: *sicut tradidi vobis.* S. Augustin. I. 2. de bapt. contra Donatist. c. 7. scribit.
Quam consuetudinem (non rebaptizandi ab
hæreticis baptizatos) credo ex Apostolica
traditione venientem, sicut multa, que non
inveniuntur in literis eorum, neque in Con-
ciliis posteriorum: & tamen, quia per uni-
versam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab
ipsis tradita, & commendata creduntur.
 Idem S. Doctor. epist. 118. ad Januarium c.
 1. sic scribit: *illa autem, que non scripta, sed*
tradita custodimus, qua quidem toto terrarum
orbe observantur, dantur intelligi, vel
ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis,
quorum est in Ecclesia saluberrima authoritas,
commendata, atque statuta retineri.
 Plura vide apud Bellarminum tom. 1. controv.
 1. de verbo DEI l. 4. c. 7.

Accedit, quod ab Adam usque ad Moy-
 sen verbum DEI scriptum non fuerit, &
 tamen Ecclesia illa in lege naturali non fue-
 rit providentia Divina destituta, sed provi-
 dè gubernata: imò de Christo ipso non scir-
 tur certè, an aliquid scripsit; epistolam
 enim ad Abagarum regem Edessenorum in-
 ter apocrypha Gelasius Papa rejicit. Sed
 etiam Apostoli non statim primis annis scri-
 pserunt Evangelium: quin S. Joannes suum
 scriptit valde serò, scilicet, ut Spondanus tra-
 dit, *ad an. Christi 99. n. 2. circa hunc ipsum*
annum 99. interea autem plurima fidelibus
 oretenus tradita sunt. Si ergo prima illa
 Ecclesia tamdiu traditionibus uia est, cur
 non possit etiam sequens iis præter Scriptu-
 ras uti? Adde, quod ipsius Sacrae Scripturae
 auctoritas non possit innoscere, nisi per
 traditionem, ut fuit probatum. *an. 178.* igitur
 traditiones necessariae sunt in Ecclesia
 DEI.

197. Dico 2. Traditiones se solis, abs-
 que alia regula, non sufficenter applicant
 verbum DEI. ita omnes. Ratio est clara;
 quia inter ipsas traditiones oportet discernere,
 que verè Apostolica, seu Ecclesiasticae
 sint, que verò illegitimæ: sive agatur de
 traditionibus doctrinalibus, hoc est, que
 spectant ad res credendas: sive agatur de
 moralibus, seu quæ spectant ad morum præ-

cepta; in utrisque enim potest frequenter
 errari: & multæ, præfertim in vulgus spu-
 se sunt aniles fabellæ, quasi sint articuli fi-
 dei, à majoribus traditi; cùm tamen tan-
 tum sint ortæ ex garrulitate ejusdam indocti
 hominis.

Ob similia sèpe heretici Catholicos ri-
 dent: sed imperit; nec enim, quod nugat
 aliquia vetula, & imprudenter credit,
 statim approbatur ab Ecclesia: sed quod ista
 priùs acceptavit tanquam traditionem legiti-
 tam. Traditionis autem legitima datur de
 aliquo dogmate non scripto (& par est ra-
 tio de aliquo præcepto, aut consuetudine) si
 illud Patres per diversissima tempora con-
 corditer tenuerunt, aut, si communis omnium
 fidelium confessione approbatum est,
 aut si Doctores uno ore testentur, tale do-
 gma per traditionem ad nos pervenire.
 Tunc autem dabatur etiam *traditio Aposto-*
lica, si Patres, aut Doctores, unanimiter te-
 stentur, aliquod dogma, præceptum, aut
 consuetudinem, ab Apostolis ad nos deve-
 nisse: vel si Patres illud, ab Apostolorum
 usque tempore, concorditer tenuerunt: vel,
 ut habet S. Augustinus citatus n. 196, si ali-
 quid obseretur à tota Ecclesia, nec tamen
 ab ullo Concilio inveniatur institutum, vi-
 deatur *Canus de locis Theol.* l. 3. c. 4.

Hic insuper notandum, quod alia sit
traditio doctrinalis, quæ tunc datur, quan-
 do res aliqua non scripta, tamen ab Eccle-
 sia univerla tanquam articulus fidei habe-
 tur. Alia est *moralis*, quando aliquid non
 scriptum ab universa Ecclesia obseratur
 tanquam præceptum. Potest autem aliqua
 res observari tanquam præcepta, quæ talis
 sit, ut humana sola auctoritate non potuerit
 institui: & tunc est *traditio Divina*: &
 sic sigillum confessionis, quod (ut videtur
 Suarezio. tom. 4. in 3. p. disp. 33. sec. 1. n.
 8. & ab codem benè probatur) non potuit
 imponi jure humano; eoquid hoc non pos-
 sit obligare, etiam pro casu periclitans bo-
 ni communis &c. habetur ex traditione Di-
 vina. Quodsi res aliqua potuit ab humana
 auctoritate institui, attamen nec à Conciliis,
 nec à Pontificibus ullis, instituta est, & ta-
 men à tota Ecclesia servatur, tanquam præ-
 cepta, tunc creditur ab Apostolis tradita, a-
 deoque est *traditio Apostolica*: & sic je-
 nii quadragesimalis præceptum, ab Aposto-
 lis positum accepimus, & tanquam Apostoli-
 cam traditionem observamus.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

198. O B. 1. contra 1. conclus. Deut.
 tr. 4. v. 2. dicitur: *Non ad-*
detis ad verbum, quod vo-
bis loquor, nec auferetis ex eo. item Deut.
 12. v. 32. *Quod præcipio tibi, hoc tantum fa-*
cito Domino: nec addas quidquam, nec mi-
nus. Rursus Proverb. 30. v. 6. *Ne addas*
quidquam verbi illius DEI, & arguari,
inveniariisque mendax: ergo præter ver-
 bum

bum DEI scriptum non debent admitti, vel addi traditiones. Resp. neg. conf. Ad primum textum. Resp. quod probaverimus hucusque, traditiones Divinas esse quoque verbum DEI; unde has credendo nihil addimus ad verbum, quod loquitur DEUS, nec auferimus. Alter textus, ut legenti illud caput patet, vult tantum, ut Judæi in ritu colendi DEUM utantur cærenonis, sibi a DEO præscriptis, non verò aliis, quæ usitata erant gentilibus. Accedit, quod etiam DEUS per traditiones præcipiat; unde has obseruando etiam tantum facimus, quod DEUS præcipit. Tertius textus tantum eos impugnat, qui aliquid vendit pro verbo DEI, quod non est tale: atqui admittendo legitimas traditiones id non facimus; probavimus enim, eas ipsas etiam esse verbum DEI.

199. Ob. 2. Marci 7. v. 7. dicitur: *In vanum autem me colunt, docentes do-trinas, & præcepta hominum.* & Matth. 15. v. 6. *Irritum fecisti mandatum DEI propter traditionem vestram.* item ad Coloss. 2. v. 8. *Videte, ne quis vos decipiatur per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum tra-ditionem hominum:* ergo non debemus uti traditionibus. Resp. disting. conf. non debemus uti traditionibus humanis illegiti-mis, conc. conf. Divinis, & legitimis. neg. conf. Utique non debemus credere omnes fables, à vetulis acceptas, & denuo narra-tas: debemus tamen credere traditiones veras, & Divinas: quomodo autem veræ à falsis distingueda sint, dicemus infra. Addo, aliquas traditiones morales huma-nas, seu præcepta humana, utique etiam servanda; quia legitima auctoritate Ecclesie imposta sunt, vel consuetudine appro-bata, & sub obligatione introducta; unde tantum non debemus uti traditionibus hu-manis illegitimis.

200. Ob. 3. S. Paulus ad Gal. 1. v. 8. ait: *Licet nos, aut Angelus de cælo, evan-gelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit:* ergo traditiones, quæ sunt aliquid præter illud, quod evangelizavit S. Paulus, sunt rei sciendæ. Resp. neg. conf. Imò ex hoc textu probatur, Galatas debuisse aliquid habere pro verbo DEI, quod non erat scriptum, sed ore tenus tantum evangelizatum; nam est evidens, eā epistolā non continerit omnes articulos fidei. Dein illud *præterquam* si-gnificat idem, ac *contra*, ut Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, alii exponunt: sicut etiam quando ad Rom. 16. v. 17. dicitur: *Observeatis eos, qui dissensiones, & offendicula, præter doctrinam, quam vos didicisti, faciunt, & declinante ab illis:* illud *præter doctrinam* necessariò significat idem, ac *contra*.

Accedit, quod utique Apostolus, in aliis epistolis, multa docuerit, & alibi etiam prædicaverit, quæ non exprimit episo-tla ad Galatas: ergo illud *præter* ne-cessariò significat, idem, ac *contra*. Sic etiam explicandum est illud *Apoc. ultimo v. 18.* de-

non apponendo aliquid illi prophetæ: sci-liter intelligitur, nihil apponendum esse ei contrarium, vel nihil tanquam partem illius prophetæ, quod non est pars: non au-tem intelligitur, nihil prorsus aliud appo-nendum esse Apocalypsi; alias neque ali libri Scripturæ Sacrae essent retinendi, nec S. Joannes debuisset primū post Apocalypsin scribere Evangelium, quod tamen fecit.

201. Ob. 4. S. Paulus 2. ad Timoth. 3. v. 16. dicit: *Omnia Scriptura, divinitus in-spirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudientiam in iustitiam, ut perfectus sit homo DEI, ad o-mne opus bonum instructus.* item Joan. 20. v. 30. dicitur. *Multa quidem, & alia signa fecit JESUS, in conspectu discipulorum suorum, qua non sunt scripta in libro hoc: hac autem scripta sunt, ut credatis; quia JESUS est Christus Filius DEI, & ut cre-den-tes vitam habentis in nomine ejus; ergo sola Scriptura sufficit ad credendum, & ut homo sit perfectus &c. nec necessariae sunt traditiones.* Resp. neg. conf. Prior textus tantum significat, omnem, seu quamcun-que Scripturam, esse ad eum finem ordi-natam, ut credamus, & perfecti simus: sed non, quod se sola sufficiat. Certè illud *omnis* sumitur ibi distributivè: nec tamen quilibet pars Sacra Scripturæ ad totum il-lum finem sufficit; alias cur non, retenta una parte, e. g. uno Evangelio, etiam reliquam Scripturam adversarii ablixiunt?

Quodsi dicas, illud *omnis* sumi collec-tivè, id in primis prorsus gratis dicas, & contra mentem S. Pauli, qui Timotheo vult indicare, quamlibet Scripturam esse ita utilē: dein tamen nihil probas; quia S. Paulus utique loquebatur de omni Scrip-tura tunc existente, & nihilominus illa se sola non sufficiebat; alias Evangelium S. Jo-anonis, quod primū postea scriptum est, esset juxta adversarios inutile, & non debuisset addi. Sed nec omnis Scriptura simul se sola sufficit ad discernendam veram Scripturam à falsa, adeoque se sola non sufficit ad applicandum verbum DEI; quamvis ad hoc etiam sit utilis. Alter textus tantum pro-bat, miracula scripta de Christo sufficere ad faciendam fidem de ejus Divinitate; non autem probat, sufficere ad omnia alia cre-denda, vel agenda; alias cur non abrogan-tur alia Scripturæ? Certè S. Joannes ponit particulam *huc*, & consequenter juxta modum arguendi adversariorum, deberet ejus Evangelium solum sufficere.

202. Ob. 5. Deutr. 17. v. 10. ita ha-betur: *Et facies, quodcumque dixerint, qui presunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus:* ergo non debemus facere, nisi quod est juxta legem, seu Sacram Scripturam. Resp. neg. conf. vel potius ultimam ejus partem; non enim idem est tota lex, & Scriptura; nam dan-tur etiam leges traditæ. Imò ex hoc textu convincuntur adversarii, quod præter Scrip-turam admittendus sit alius judex contro-versiarum fidei, ut infra pluribus dicemus.

Illud

Illud *juxta legem* debet intelligi *conformiter legi*: non vero *juxta expressum textum legis scripta*; si enim textus esset expressus, & clarus, non esset judicium difficile, & ambiguum, in quo judices civitatis deberent variare, ita, ut opus esset adire sacerdotem, & judicem supremum, de quo tamen casu textus ille loquitur, ut est evidens legenti antecedentia.

203. Ob. 6. Ex SS. Patribus, S. Irenæus l. 3. *adversus heres* c. 1. ait, Apostolos, quæ prius prædicaverant, postea scripsisse: ergo Sacrae Scripturæ sufficiunt. Confir. Plures alii SS. Patres ut Augustinus, Chrysostomus, Cyrillus, docent, in Scriptura apertè inveniri omnia, quæ spectant ad fidem, morésque vivendi: ergo traditiones nullo modo sunt necessariae. Resp. neg. ant. Nusquam S. Irenæus id docet, sed tantum ait, Apostolos prius Evangelium prædicasse, postea illud scripsisse, quod non negamus de SS. Matthæo, & Joanne; alii enim Evangelium non scripserunt: certè, quæ olim eorum nomine spargebantur Evangelia, non fuerunt authentica, sed apocrypha. Ex hoc autem non sequitur, omnia ab Apostolis esse scripta, etiam quæ sunt substantia fidei.

Ad confir. Bellarminus *tom. I. controv. 1. de verbo DEI* l. 4. c. 11. admittit, quod in Scriptura clare contineantur omnia, quorum fides omnibus est necessaria, necessitate præcepti, ita, ut adulterus cum eorum notitia possit baptizari: & de his, ait, illos SS. Patres loqui: hæc autem non sufficiunt toti Ecclesiæ, vel ejus ministris, Episcopis, prædicatoribus, administrantibus sacramenta, doctribus &c. qui utique plus debent scire; alias superflue etiam essent plurimæ partes Scripturæ; unde dist. ant. SS. Patres docent apertè inveniri in Scriptura omnia, quæ sunt omnibus fidelibus communiter necessaria. om. ant. omnia prorsus, quæ ab Ecclesia universalis debent credi. neg. ant. & conf. Nisi velis dicere, traditiones quoque aliquo modo implicitè contineri in Scriptura, ut docet S. Augustinus. *l. 1. contra Cresconium* c. 33. docens, quod, quanquam de aliqua re certum ex Scripturis testimonium non possit haberi, tamen ex Scripturæ auctoritate habeatur veritas illius rei, si tota Ecclesia eam rem teneat; cum Ecclesiæ auctoritatem Scriptura satis adstruat.

204. Ob. 7. SS. Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, & alii, sèpè docent, in rebus obscuris, de quibus non habetur testimonium clarum ex Scripturis, debere humanam præsumptionem nihil statuere: item enarrationes nostras absque Scriptura non habere fidem, sed facile contemni: ergo. Resp. neg. conf. Si textus ipsi inspiciantur apud Bellarm. *tom. I. controv. 1. de verbo DEI scripto*. l. 4. c. 11. patebit, SS. Patres vel tantum loqui de quibusdam materiis, de quibus non habetur traditio universalis, sed tantum aliqua assertio, vel enarratio privati auctoris: vel loqui de rebus de quibus Scriptura clarissimè loquitur, & ita, ut

clara veritas statim pateat: non licet autem à particularibus arguere statim ad universale.

Accedit, quod, qui ex traditione aliquid probat, mediætè faltem id probet ex Scripturis, quatenus ipsæ traditiones, & Ecclesia eas tradens, fundamentum firmissimum habent in Scripturis. Cæterum, quod si Patres non omnino velint rejicare traditiones, est certum ex dictis n. 196. Nota tamen, adduci ab hereticis aliquando textus auctorum nullatenus probatorum, qui utique nihil probant, quosque videre poteris apud Bellarminum loc. cit.

205. Ob. 8. Theophilus Alexandrinus epist. 2. *paschali* ait: *Dæmoniaci spiritus* esset *infinctus*, *sophismata* *humanarum* *mentium* *sequi*. & *aliquid extra Scripturæ* *authoritatem* *putare* *Divinum*. S. Basilus *serm. de fidei confess.* ait: *Manifesta* *est* *elapsio à fide*, & *superbia* *crimen*, aut *reprobare* *quid ex his*, *que* *scripta* *sunt*, *aut* *superinducere* *quid ex non scriptis*. & epist. 80. *Igitur* *Scriptura* *divinitus* *inspirata* *abitur à nobis* *constitutatur*: ergo præter Scripturam nihil, con sequenter neque traditiones debent admitti. Resp. neg. conf. Theophilus tantum reprehendit ibi Origenem, quod Philosophorum argutias, tanquam nescio, quantua authoritatis habent, tractatibus suis de fide miscuerit: & sanè ob hanc verosimiliter causam Origenes in multos errores incidit. Non autem Theophilus rejicit traditiones universaliter ab Ecclesia receptas, nec recusat, eas tanquam verbum DEI admittere.

S. Basilus primo loco loquitur de non usurpandis temerè vocibus, quæ heresis, vel erroris, suspicionem possent movere, & in Scripturis fundamentum non habent: & hoc utique temerè faciendum non est. Si tamen Ecclesia aliquando talibus vocibus utitur, non est ulla deinceps temeritas, etiam iis uti. Altero loco, seu ep. 80. S. Basilus tantum ait, non esse pro canone habendum aliquam consuetudinem particularē: nec loquitur de traditione universalis; quia tunc nondum erat traditio universalis, dicens tres hypostases, seu substantias, aut ut Græci juxta suum idioma enunciant, substantias, non tamen cum Latinis per substantiam intelligendo essentiam.

Agit námque S. Basilus ibi de eo, an dicendum sit, dari in DEO tres hypostases, & unam naturam, an vero non: cùmque à quibusdam allegaretur in contrarium, non esse apud te consuetudinem ita dicendi, Basilus responderet, apud alios autem eam consuetudinem esse: adeoque, cùm neutra consuetudo sit traditio universalis Ecclesiæ, imò cùm de usu istorum nominum omnino non habeatur traditio universalis, con sequenter ex hac quæstio definiri non possit, standum esse Scripturæ. Quid autem alias S. Basilus judicet de traditionibus universalibus, patet sufficienter ex n. 196. videri potest Bellarminus *tom. I. controv. 1. l. 4. c. 11.* ubi plura ex SS. Patribus

bus afferit. Obiter autem h̄ic addo de illa confuetudine dicendi, dari in DEO tres hypostases. Illa quidem tempore S. Basiliū nondum fuit universalis: at verò progressu temporis in Ecclesiam introductus est usus istorum nominum, & defacto omnes dicunt, dari in DEO unam naturam, & tres hypostases; quia per has modò, ex determinatione Ecclesiæ, intelliguntur Personæ; cùm olim dubitatum sit, an non intelligerentur substantiae.

206. Ob. 9. Est prorsus incertum, an, quæ Christus, vel Apostoli, oretenuit tantum tradiderunt, incorrupta ad nos devenient: ergo non potest iis haberi fides certissima, ant. probatur partim ex longitudine temporis, per quam ea, quæ tantum audita sunt, facile immutantur; quia homines post diuturnum tempus non amplius bene recordantur: partim ex debilitate memorie, & intellectus humani, qui s̄epissimè rem non integrè retinet: partim ex negligentia, & sordida hominum, qui audita, vel tradita, non sufficienti diligentia conservant: partim etiam ex malitia plurium, qui studiosè aliqua corrumpunt: & sic etiam quædam à SS. Patribus tanquam traditiones Apostolice afferuntur, quæ fabulæ sunt.

Resp. retroq. argumentum. Pariter posset dici, esse incertum, an legitimam habemus adhuc Sacram Scripturam; cùm & ista humanitus deperi, vel augeri, additione etiam librorum integrorum profanorum, vel minui subtractione plurium revera canonorum, potuerit: item potuerit etiam corrumpi, aut studiosè à malignis, aut sordider à negligentibus, vel imperitis descriptoribus, præsertim nequum inventa typographia, ante quam diu, non tantum vetus, sed & novum testamentum, scriptum extitit. Nec dubium est, aliquos libros sacros s̄apē esse virtuosos. In forma, neg. ant. sicut enim specialis providentia DEI impedit, ne Sacrae Scripturae omnino perirent, aut ita corrumperentur, ut ab Ecclesia corruptio aderti non posset; ita etiam speciali DEI providentia, quæ Ecclesiam semper gubernat (ut inferius pluribus ostendemus) est attribuendum, quod legitimæ traditiones adhuc perseverent.

Accedit, quod multæ traditiones, saltem libris antiquissimorum Patrum, jam insertæ sint, vel usu constanti, & praxi roborate, ut e. g. observatio jejunii quadragesimalis, ac paschatis &c. Quod autem unus, vel alter Pater, aut alius Doctor, & vel maximè plebs indocta, erraverit, non obest; cùm & ipsi homines fuerint: quando autem Patres concorditer aliquid tradunt, etiam successivè secundum ordinem temporum, quibus vixerunt, & contrarium ut hæreticum rejiciunt, tunc, si illa res sacris literis non contineatur, ex traditione Apostolica ad nos pervenisse censenda est. Contra secundam conclusionem non est, quod objiciatur, vel quod non ex dictis a. 2. (ubi de Sacra Scriptura) solvi queat; unde ad alia pergitimus.

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

ARTICULUS V.

207. **P**er spiritum privatum, cui sectarii plurimum tribuunt, & ad eum tanquam ad ultimum asylum configunt, nihil aliud intelligitur, quam illustratio interna, vel intellectio, dictans aliquid credendum, aut faciendum: qua hæretici dicunt, animum interiore cujusque hominis à Spiritu S. intus doceri. Hanc Spiritū S. (ut vocant) interiore illustrationem ipsi statuunt ultimam regulam applicativam credendorum: imò Schyvenfeldiani, ac Libertini, auctoriis Copino, & Quintino, ut refert Bellarminus *tom. I. contr. I. de verbo DEI. I. c. I.* etiam sacros libros aspernantur, & sola inspirationes internas attendunt: alii autem modestiores Sacram Scripturam recipiunt, sed ejus explicationem ab illa illustratione, seu spiritu privato, petunt. Et si quidem verum esset, quod Spiritus S. quemvis privatum ita illustraret, utique sufficiens applicatio verbi Divini haberetur: at hoc ipsum Catholicī merito negant, & dicunt, prætensam illam S. Spiritū illustrationem non universaliter omnibus dari, & privatum illum spiritum, quem hæretici adstruunt, non esse Spiritum S. veritatis, & pacis, sed spiritum nequam, mendacii, & contentionum.

208. Dico itaque cum Catholicis omnibus. Spiritus privatus nec absque Scriptura sufficienter docet credenda, nec ipsam Scripturam, seu verbum DEI, ritè applicat. Probatur. Spiritus ille privatus non est infallibilis, sed incertus, & in quibusdam necessariò falsus: ergo non potest esse illustratio Spiritus S. prob. ant. quoad I. partem. Nullus hæreticus præ altero probare potest, sūum spiritum privatum esse præ aliorum spiritu legitimū, certum, atque Divinum: ergo spiritus hic privatus est in omnibus incertus. Si antecedens negetur, probari debet veritas spiritus unius præ altero: quod hucusque hæreticorum nullus præstit, sed neque unquam præstare poterit: id quod mox etiam positivè probabimus.

Prob. jam ant. quoad p. 2. Omnes hæretici, Lutherani, Calvinistæ, & alii, allegant pro se spiritum illum privatum, & interim plurima docent contradictionia: ergo hic spiritus in quibusdam est necessariò falsus; nam contradictionia non possunt simul esse vera. ant. est iterum certum; quia Lutherani, & Calvinistæ, ac alii sectarii, in plurimis inter se dissentunt. Sic Calvinistæ ex suo spiritu privato recipiunt epistolam S. Jacobi tanquam canoniam: Lutherani eam rejiciunt. Econtra isti admittunt realem Corporis Christi præsentiam, saltem in sumptione Eucharistiae: negant eam Calvinistæ. Imò ipsi Lutherani circa numerum sacramentorum, circa naturam peccati originalis, circa plurima alia, inter se ipso dif-

sentiunt: ipsèque Lutherus sibi ipsi sèpissimè contradixit, atque Augustana Confessio toties jam est immutata, ut primam faciem minimè referat.

Quod autem nullus hæreticus præ altero probare possit, spiritum suum aliis esse præferendum, patet; quia nec miraculis, nec prophetiis, nec aliis indiciis, se specialiter à DEO missos ostendunt. Sed nec appetet major in una, quām in altera parte scientia, seu doctrina: & si hæc etiam daretur, tamen non majorem, quām humanam, adeo que nunquam infallibilem auctoritatem, conciliaret. Nec dicant, se probare spiritum suum ex Scripturis; nam in primis utraque pars Scripturas allegat, cui igitur magis credendum? Scriptura certè clare uni præ altera palmam non tribuit; unde ejus interpretatione opus est ad aliquid concludendum. Sed iterum una pars ex suo privato spiritu Scripturam interpretatur in hanc, altera in alteram partem: dic OEdipe, quānam melius? Accedit, quod hac ratione probetur spiritus privatus ex Scriptura, legitimè, ut volunt, intellecta, seu ex legitima interpretatione Scripturæ: & hec ipsa interpretatio probetur ex spiritu privato: quod est ambulare in circulo vitorio.

209. Prob. 2. conclusio. Spiritus privatus non est regula à Christo relicta: ergo. prob. ant. Christus fideles jussit adire Ecclesiam in dubiis; hinc illud Matth. 18. v. 17. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus; hinc teste Apostolo ad Ephes. 4. v. 11. DEUS Ecclesia dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in edificationem corporis Christi; hinc in Ecclesia, jam primis Apostolorum temporibus, instituta sunt Concilia publica, ad definiendas dubias fidei quæstiones: quæ omnia essent superflua, & inania, si quemlibet hominem privatum Spiritus S. interius in animo doceret: imò etiam ipsi adversarii frustra laborassent, dum conati sunt, suas opiniones tot libris, summo labore editis, stabilire.

Confir. 1. Christus, utpote auctor pacis, & charitatis, voluit, ut omnes idem crederent: atqui, si spiritus privatus, quem hæretici adstruunt, esset norma credendi, quivis crederet, quod vellet, fieretque merita diffensio, & confusio in Ecclesia DEI; cùm plurimi ex spiritu suo privato aliis contradicant, ut experientia quotidiana demonstrat. Nec posset jam redargui ullus tanquam hæreticus; cùm semper prætexere possit, à spiritu suo se ita doceri: quod tamen est manifestè falsum; cùm DEUS, sicut voluit permettere hæreses, ita voluerit, eas agnoscit, atque vitari. Et utique Christus voluit, Ecclesiam suam instituere, ut bene ordinatam rem publicam, in qua semper debet esse magistratus publicus, qui lites decidat. Confir. 2. Christus voluit potius homines per alios homines instrui,

quām per se, vel per Angelos: sic Act. 9. v. 7. Paulum, cui ipse apparuerat, misit ad Ananiam. Act. 10. v. 5. Cornelium, post apparitionem Angelicam, misit ad Petrum, ut advertit. Augustinus 1. 1. de doctr. Chr. in prologo sub medium.

210. Prob. concl. 3. Vel spiritus privatus datur in omnibus hominibus, vel tantum in aliquibus: neutrum potest dici: ergo. prob. 1. p. si datur in omnibus omnino, etiam rusticis, atque pueris rationis capacibus, tunc debet admitti, quod puer, vel rusticus quivis (dummodo, ut aliqui exigunt, Divinum ritè imploret auxilium, & bene rebus Divinis sit affectus) statim absque alia instructione posset discernere veram S. Scripturam, ab omnibus aliis libris, veros articulos fidei ab omnibus falsis: & nunquam deberent hæreticorum ministri illum ex suis subjectis corrigere, nec illum esset erroris periculum: quod est evidenter falsum.

Prob. 2. p. Si tantum aliqui habent illum spiritum, debent isti probare, se eo esse donatos; alias, cur magis credit rusticus Lutherano, quām Calvinista? Et cur, obsecro, credam, Spiritum S. interius revelasse veritatem aliquot Lutheranis Ministris, vel Calvinistis, & eam celasse tot Summos Pontifices, tōtque Concilia, ex doctissimis, & piissimis viris, toto orbe convenientibus, collecta? Quodsi dicatur, unum hominem esse doctorem, quām alterum, jam dictum est, hanc esse tantum prærogativam majoris auctoritatis humanae, quæ non sufficit. Dein non est alligatus Spiritus S. doctrinæ humanae: quin hac ratione orientur novæ distensiones, & discordia, circa modum, & rationem probandi, quod e. g. Lutheranus sit doctior Calvinista, vel viceversa; unde rudes nunquam haberent ullam infallibilem regulam, cui se se conformarent: imò nec docti; cùm nec ipsi sciant, an Spiritum privatum habeant, & utique possint falli, atque rationem naturalem, vel naturalem notitiam, pro supernaturali illustratione habere: præterquam, quod & ipsi possint, & quandóque etiam debeat, ab aliis corrigi atque doceri, adeoque non semper præsentem habeant infallibilem assistentiam Spiritus S. Unde, à primo ad ultimum hic spiritus privatus tandem nihil aliud est, quām cuiusque opinio propria, deceptionibus pluribus obnoxia, atque adeo auctoritas nullo modo plusquam humana, & vel maximè fallibilis, consequenter ad fidem nullo modo sufficiens.

211. Nec dicas cum quibusdam, superum, ac simul unicum judicem controversiarum fidei, esse Christum, qui per internas inspirationes, seu privatum spiritum loquatur; nam in primis contra hanc replicam militant omnes rationes hucusque contra spiritum privatum allatae. Dein ultraius contraria est. Vox judicis, ferentis determinativam sententiam, debet esse publica, & manifesta, non autem occulta, aut dubia, quam litigantes non intelligent, vel quis.

quisque pro se allegare possit; quid enim prodesset, si judex humanus in tenebris, utrique litigantium seorsim, ac tacite in aurem, sententiam diceret, ita, ut neuter perciperet, quid alteri diceret, imo nec iudicis personam, ac vocem, ab alterius persona, ac voce, certò discerneret? Num tali ratione item componeret? atqui ita se haberet Christus, si, ut adversarii volunt, per spiritum internum privatum cuique loquerebatur, ut expediti patebit.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

212. Ob. 1. Scriptura sàpe tradit, nos doceri interius à spiritu privato: ergo hic applicat sufficienter verbum DEI. Antequam ad particulares textus deveniamus, noto, hoc argumentum, saltem juxta Schyvenfeldianos, & Libertinos, nihil probare; cùm hi Scripturæ auctoritatem aspernentur. Dicunt quidem ipsi, hoc argumentum esse ad hominem, scilicet, ad nos, qui Scripturam Sacram veneramur: quod licet verum sit, tamen respectu ipsorum argumentum efficax esse non potest; cùm juxta ipsos nitatur fundamento nullius rationis: & ad summum nos argueret inconsequentia doctrinæ. Sed nempe, quando vindicentur Sacrae Scripturæ, ac SS. Patres aliquid in ipsorum favorem dicere, maximi ponderis sunt: si ipsis aperte adversentur, ut ordinariè fit, nullius momenti habentur. In forma. neg. ant. Jam ad textus particulares, quibus hoc ant. conantur probare. Itaque

213. Ob. 2. Christus *Joan. 1. v. 9.* dicitur *lux vera, que illuminat omnem hominem, &c.* *6. v. 45.* Erant omnes docibiles DEI. *Omnis, qui audivit, à Patre, & didicit, venit ad me.* item *6. 7. v. 17.* *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat de doctrina, utrum ex DEO sit.* & c. *10. v. 16.* *Vocem meam au- dient: his, & similibus clarè docemur, Spiritum S. esse internum doctorem, & quemlibet privatim instruere: ergo.* Resp. neg. mi. tantum enim dicitur in his textibus, quod DEUS fideles doceat, & ipsi ejus vocem audituri sint: non tamen exprimitur, an vox illa interna sit, an externa: & praesertim minimè dicitur, quod DEUS absque prævia applicatione, per vocem externam facta, interius verbum suum clarè loquatur.

214. Ob. 3. *Joan. 14. v. 26.* dicitur de Spiritu S. *Ille vos docebit omnia.* item *1. Joan. 4. v. 1.* dicitur: *Nolite omni spiritui credere: sed probate spiritus, si ex DEO sint.* item *psal. 84. v. 9.* *Audiam, quid loquatur in me Dominus DEUS:* ergo Spiritus S. loquitur, docetque interius. Resp. neg. cons. Primus textus non probat, quod Spiritus S. omnia doceat interius absque externa etiam voce: sed ab hoc prorsus abstrahit: imo potissimum ille textus tendit ad solos

Apostolos, quibus specialiter est datus Spiritus S. & ad Ecclesiam, cui etiam Spiritus S. assistentia est promissa. Secundus potius probat oppositum, scilicet interiores animi sensus, & cogitationes probandas esse, an à Spiritu S. sint, vel non: prima autem probatio esse debet, an sint conformes sensu Ecclesiæ.

Tertius textus ad summum probat, dari alias illustrations internas, quibus DEUS alloquatur fideles, quod utique concedimus: sed ex hoc non sequitur, quod illæ illustrations infundi soleant nullo præcedente magisterio externo: quod ea tanquam tales itarim in se ipsis cognoscantur, & discernantur ab inspirationibus mali spiritus, nec ad aliam regulam examinari, aut probari debeant: nec denique sequitur, quod præter has inspirationes non sit Ecclesiæ DEI necessarius alius judex controversiarum, ad quem, aut in defectu illustrationum, aut in dubio de earum origine, vel intelligentia, recurri possit. Hucusque dicta vel maximè confirmantur ex eo, quod nec Christus, nec Evangelistæ, nec Prophetæ, nec Scripturæ aliae, ad inventiendam, & probandam veritatem, nos unquam mittant ad spiritum privatum: sed sàpe ad Scripturas, sàpe ad judicium sacerdotum &c.

215. Ob. 4. S. Paulus *1. Cor. 2. v. 15.* ait: *Spiritualis autem judicat omnia, & ipse à nemine judicatur.* & *1. Thessal. 4. v. 9.* *De charitate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis; ipsi enim à DEO didicistis, ut diligatis invicem.* & *Matth. 23. v. 8.* *Vos autem nolite vocari Rabbi; unus est enim Magister uester.* ergo. Resp. ad 1. quærendo, an non ipsis adversarii sàpe judicent suos etiam superintendentes, vel ministros, quos utique spirituales esse concedent? unde, quod spiritualis non judicetur, significat tantum, eum non judicari, in quantum spiritualis est, aut in quantum judicat secundum regulas fidei, atque prudentialia. Quod autem omnia judicet, iterum non significat, quod per privatum spiritum omnia intelligat: sed quod de omnibus non tantum terrenis, & animalibus (quæ sola novit homo animalis) sed etiam de spiritualibus, & altioribus rebus, saltem de generibus singulorum, licet non de singulis generum, judicium ferre possit. videatur *Canus de locis Theol. I. 2. c. 8. respons.* ad 6. & 7.

Alter textus ad summum probat, DEUM unam veritatem, scilicet charitatem fraternalm, eis manifestasse: quanquam ex textu non constet, an id factum sit externa instructione, an sine ista: alia autem plurima Thessalonicenses non ita didicent; alias enim frustra eos Apostolus per epistolam docuisset: imo expressè idem Apostolus *ead. cap. 1.* ait, eos à se aliquid accepisse, hoc est, instructionem aliquam, secundum quam eos vult ambulare. Tertio textu non prohibet Christus in universum, non men, & officium magistri (alias quomodo

S Paulus 1. Thymoth. 2. v. 7. de se ipso scriberet: *Positus sum ego Prædictor, & Apo-stolus (veritatem dico, non mentior)* Doctor gentium: sed tantum prohibet ambitiosum affectum ad eum honorem. Dicitur autem Christus unus Magister, quatenus est præcipi-*pus*, cuius nomine alii loquuntur. Non autem solus ipse instruit interius omnes; alias cur mississet in omnem terram Aposto-los?

216. Ob. 5. *Jeremias* 31. v. 33. ait DEUS: *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam: & ero eis in DEUM: & ipsi erunt mihi in populum: & non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: cognosce Do-minum; omnes enim cognoscent me à minimo eorum usque ad maximum.* & 1. *Ioan.* 2. v. 27. *Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus:* ergo DEUS in corde per unctionem, seu Spirum S. omnia docet. Responde ad 1. S. Augustinus *l. de spir. & li-ter. c. 24.* prioribus verbis: *Dabo legem &c.* significari gratiam novi testamenti: posterioribus autem: *Et non docebit &c.* ait idem Sanctus Doctor, significari præmium fidei, seu beatitudinem, in qua omnes electi vi-debunt DEUM a facie ad faciem. Si quis contendat, etiam verba posteriora de hoc tem-pore viæ intelligenda esse, respondet Bellarminus *tom. 1. controv. 1. de verbo DEI. l. 3. c. 10.* sermonem ibi esse, non de omnibus fidei mysteriis, sed de sola notitia unius DEI, quæ in novo testamento utique longè magis obvia est; cùm nemo fermè jam idola colat, adeoque omnes facillimè unum DEUM agnoscant, ita, ut quasi nulla, præfertim speciali instructione, opus sit.

217. Ad alterum textum respondet, sensum ejus esse, quod necesse non sit, ut aliquis eos doceat aliquid contrarium iis, quæ jam docti sunt ab Apostolo: & certè, si juxta interpretationem adversariorum acci-piendus esset hic textus, ita, ut sensus ejus sit, quod non sit necessarius ullus ali-*us* doctor, quām internus, deberent omnes Prædicantes tacere, & cessare aliquando a repetitis clamoribus, quibus concionem solent obruere. Sancte S. Joannes ibi non vult dicere, fideles in nullo opus habere doceri (alias enim cur scripsisset ad eos epistolam, & cur DEUS Apostolos, & doctores Ecclesie dedisset, ut dictum *n. 209.*) sed, sicut patet ex contextu illius capituli, vult S. Evan-gelista tantum dicere, fideles non opus habere quibusdam pseudoapostolis, doctrinam aliam ab Apostolica tradentibus; hinc versu immediate præcedenti præmittit verba illa: *Hec scripsi vobis de his, qui seducunt vos.* & c. 3. v. 7. ait: *Filioli, nemo vos seducat.*

Emmanuel Sa ait, eo textu signifi-ca-ri, non esse necessarium, ut quis eos doceat illa, quæ jam prius didicerunt, vel ad sa-lutem necessaria sunt; nam unctio &c. (seu Christianismus; Christianus enim est idem, ac unctus, à verbo græco chrismate, quod unctionem significat) seu doctrina Christia-

na docet ea omnia. Bellarminus *tom. 1. controv. 1. de verbo DEI. l. 3. c. 10.* etiam dicit, posse explicari eum textum, ut signifi-cet, fideles non necessariè esse docendos ea, quæ jam ab Apostolis docti erant: & habet hæc explicatio fundamentum in ipsa epistola 1. *Joan.* cùm eod. c. 2. v. 24. præmittatur: *Vos, quod audistis ab initio, in vobis per-manent:* ubi videtur sanè loqui Apostolus de auditione externa, scilicet ratione Apo-stolicae prædicationis. Addit idem Cardi-nalis, si aliqui Catholici essent circumfessi ministris prædicantibus, Lutheranis, vel Cal-vinistis, ut eos perverterent, non malè talibus scripturum aliquem Catholicum: *Non necesse habetis, ut aliquis Lutheranus, vel Calvinista, doceat vos doctrinam Christi; omnino enim, quæ vos scire oporteat, jam di-citis, & tenetis ex prædicatione Ecclesie.* Tan-dem, quando adversarii aliqui dicunt, omnem aliam regulam, extra spiritum privatum, es-*se* humanam, & fallibilem, iis responderet dicendo, regulam infallibilem, atque cer-tissimam facile assignari Ecclesiam, tanquam columnam, & firmamentum veritatis, cuius definitiones, ob affi-stantiam Spiritus S. dubia infallibiliter resolvunt: sed hæc pluri-*bus* probanda sunt: quare sit.

QUÆSTIO II.

De Ecclesia, & Signis Credibili-tatis.

ARTICULUS I.

An detur aliqua Vera Religio, seu Ecclesia in mundo.

218. **H**æc quæstio de Ecclesia, cum fundamentum sit plurium decisionum, quibus quæstiones controversæ à Catholicis decidun-tur, dignissima utique est prolixiori explica-tione. Ut autem methodicè procedamus, prius inquirendum, an detur aliqua vera religio in orbe: tum, an Christiana aliis sit præterenda: tandem, an ex multis, quæ Christianas, seu à Christo ortas, se jactant, Catholica sit præ aliis vera. Hoc ultimum si evicerimus, facile erit ostendere, eam esse visibilem, & sensibilem, ac externam re-gulam applicativam verbi Divini. Adden-da dein erit una, vel altera conclusio, adhuc inter Catholicos Theologos controversa ad majorem eruditio[n]em.

Religio autem hæc non accipitur pro habitu illo infuso, seu virtute morali, qua cultum DEO deferimus: multò minus ac-cipitur pro statu religioso, intra quem se mortales DEO specialiter per vota substan-tialia consecrant, & hinc *Religiosi* vocantur: sed religio, prout hæc accipitur, est doctrina de DEO, & Divinis, ac præcipue de cultu,

qua